

никнення права власності за ст. 331 ЦК України, а внесення змін в опис об'єкту нерухомості щодо якого вже існує право власності.

Подібний підхід був врахований законодавцем при внесенні змін до Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2012 р. № 1156. Було встановлено, що для проведення державної реєстрації прав на реконструйовані об'єкти нерухомого майна заявник, крім документів, що зазначені у пунктах 28, 29 і 31 цього Порядку, подає органів державної реєстрації прав документ, що підтверджує право власності на об'єкт нерухомого майна, розташований на земельній ділянці (абз. 4 п. 46). Однак формулювання «набуття права власності на новозбудовані чи реконструйовані об'єкти нерухомого майна», що використовується у цьому ж пункті Порядку не сприяє зміні до підходу в реєстрації прав.

Можливим розв'язанням проблеми ототожнювання новозбудованого та реконструйованого нерухомого майна, що наразі існує в законодавстві, може бути встановлення підстав для внесення змін до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Такою підставою серед інших може бути і зміна об'єкту нерухомого майна у зв'язку з реконструкцією без зміни зовнішніх меж. Факт реконструкції повинен визначатися на підставі відомостей органу технічного обліку. Тобто чинним законодавством повинно бути передбачено подання, окрім встановлених п. 46 Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, документів проведення технічної інвентаризації реконструйованого об'єкта.

У будь-якому разі при вдосконаленні порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно законодавцем мають бути обов'язково враховані і юридичні, і технічні характеристики реконструйованого об'єкту.

Вороніна Н. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук*

ОБІЦЯНКА ВИНАГОРОДИ ЗА ЗНАХІДКУ ЯК ВИД ЗАХОЧУВАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Під знахідкою розуміють: виявлення речі, що вибула з володіння власника або іншої уповноваженої на володіння особи попри їхню волю; річ, яку власник або інший володар загубив, а інша особа – знайшла. При цьому, якщо з'явиться власник речі, особа, яка знайшла річ, зокрема, має право: вимагати від її власника (володільця) винагороду за знахідку в розмірі до двадцяти відсотків вартості речі (ч. 2 ст. 339 ЦК України).

Звернемо увагу на те, що за законодавством Російської імперії було встановлено більш високу винагороду – одну третину цінності речі. При цьому цивілісти називали цю норму надзвичайно несправедливою, тому що вона позбавляє власника значної частини цінності загубленого майна. Річ

не повинна служити для особи, що знайшла річ, джерелом збагачення (Синайский В. И. Русское гражданское право. – М. : Статут, 2002. – С. 147.).

Ст. 865 Проекту Цивільного уложення визначала винагорода за знахідку в розмірі десятої частини вартості знайденої речі, що на думку науковців більше відповідало вимогам сучасного цивільного права (Кассо Л. А. Незвестность хозяина найденной вещи. – М. : Правоведение, 1906. – С. 14.).

У § 971 Німецького цивільного кодексу винагорода за знахідку передбачається 5 % з речей вартістю до 300 марок, а понад цю суму до 1 %, і надає власникові речі протягом трьох років право вимагати від особи, що знайшла річ, та стала власником речі, винагороди в розмірі її збагачення цією річчю (неправомірного збагачення) (Германское право : Часть I : Гражданское уложение. – [Пер с нем.]. – М., 1996. – С. 221.). Таким чином, винагорода за знахідку зведена до самого незначного розміру.

У § 722 Швейцарського цивільного кодексу передбачено більш оціночну норму: особа, що знайшла річ, може розраховувати на справедливую нагороду (Швейцарское гражданское уложение / [Електронний ресурс]: <http://www.admin.ch/ch/f/rs/2.html>).

ЦК Франції навпаки взагалі не передбачає винагорода за знахідку (Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) ; [пер. с франц. В. Захватаева] / Отв. ред. А. Довгерт. – К. : Истина, 2006. – С. 265).

На думку Д.І. Мейєра важким з юридичної точки зору є обґрунтування права на винагороду, що надає закон особі, яка знайшла чужу річ. Та обставина, що річ була загублена власником, тобто втрачене володіння, не усуває права власності, а тому де б і в кого б він її не знайшов, він усяди має право взяти її без усякої винагороди (Мейер Д. И. Русское гражданское право : в 2 ч. ; [по исправл. и допол. 8-му изд.]. – 1902. – М. : Статут. – Ч. 2. – 1997. – С. 79.).

При цьому, винагорода не є відшкодуванням зроблених по збереженню речі витрат, тому що, по-перше, витрати повинні бути доведені в кожному окремому випадку, а тим часом у більшості випадків знахідки їх зовсім не буває (підняття гаманця на вулиці), і, по-друге, тому, що ч. 1 ст. 339 ЦК України указує особливо на відшкодування витрат разом з винагородою.

Невірним є припущення, що винагорода за знахідку становить стягнення з хазяїна за недбалість у зберіганні своєї речі. У силу чого особа, що знайшла річ, покликана карати того, хто загубив? З цього приводу Д.І. Мейєр говорить про те, чи може бути взагалі притаманна сучасному законодавству ідея покарання власника за негосподарське ставлення до речі, що йому належить? На це питання автор не дає відповіді, напевне, вважаючи її очевидною. Думаємо, що відповідь однозначна – ні.

Необхідним в даному контексті вважаємо розглянути значення терміну «винагорода». Так, у тлумачному словнику сучасної української

мови винагорода визначена як: 1) те, що є платою за працю, за які-небудь заслуги чи послуги; 2) те, що дається або робиться замість чого-небудь втраченого, не здобутого, компенсація (Загнітко А. П., Щукіна І.А. Великий тлумачний словник : Сучасна українська мова від А до Я. – Донецьк : БАО, 2008. – С. 79.).

Друге тлумачення взагалі не підходить до нашого випадку, адже особа, що знайшла річ, не втрачає її, оскільки вона ще не набула право на неї, тим більше не може йти мова про компенсацію.

Чи є винагорода, на яку претендує особа, що знайшла річ за ч. 2 ст. 339 ЦК України, платою за працю? Варто навести з цього приводу позицію Д.І. Мейера. Так, не погоджуючись з рішенням Сенату про те, що нагорода дається особі, що знайшла річ, не за те, що вона не спокусилась на злочин, а за працю при знахідці речі, автор наводить аргументацію, з якою можна погодитися, про невірність думки найвищої судової інстанції: «не можна вважати відповідну винагороду винагородою за працю, тому що найчастіше знахідка не пов'язана з якою-небудь працею. По-перше, підняти річ, віддати її не пов'язане з поняттям про трудову діяльність; працю можна було б побачити в оголошенні, але сам Сенат у тому же рішенні не визнав оголошення істотною умовою набуття права на винагороду за знахідку. По-друге, приставати на цю точку зору навіть небезпечно – прийдеться в кожному окремому випадку вирішувати, чи була докладена праця особою, що знайшла річ, і у випадку негативної відповіді необхідно відмовити у винагороді» (Мейер Д. И. Русское гражданское право : в 2 ч. ; [по исправл. и допол. 8-му изд.]. – 1902. – М. : Статут. – Ч. 2. – 1997. – С. 223). Далі автор робить висновок, що закон винагороджує сумлінність особи, що знайшла річ за те, що вона не приховала річ, і спонукує її до повернення власникові обіцяною часткової майнової вигоди. У своєму роді премія за чесноту.

Тому тут можна говорити про виникнення так званих «заохочувальних відносин» – це відносні правовідносини, що складаються із права вимоги виплати грошової суми, видачі іншого майна або застосування іншого заохочення та кореспондуючого йому обов'язку таке заохочення здійснити. При цьому під заохоченням варто розуміти визнання зобов'язаною особою дій управомоченої правильними (належними, позитивними) і схвалення таких з метою спонукання управомоченої особи й надалі здійснювати подібні дії у відповідних ситуаціях. Передбачається, що реалізація заохочувальних правовідносин повинна сприяти збільшенню майнової сфери управомоченої особи, або зростанню поваги до неї самої або її окремих якостей (ділових, трудових, моральних і т.п.) іншими особами, або, нарешті, до підвищення рівня його самооцінки й самоповаги.

Думаємо, що винагорода за ч. 2 ст. 339 ЦК України представляє собою вид заохочувальних правовідносин. З цього приводу, напевне, законодавець мав би подібну «премію за чесноту» визначити як «нагороду»,

адже термін «нагорода» у тлумачному словнику сучасної української мови визначено як те, що сприймається як відзнака за хороші справи, заслуги, чесноти тощо. Цей термін більш точно, ніж термін «винагорода» відображає заохочувальний характер відповідної премії.

Костова Н.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПОДІЛУ ПУБЛІЧНОГО І ПРИВАТНОГО ПРАВА

З давніх-давен поняття «публічне і приватне» вживалися як протилежні за своїм змістом. В історії становлення юриспруденції, як теоретичній, так і практичній відчутно посилилась увага до дослідження цих «протилежностей», до з'ясування критеріїв розмежування тих двох частин об'єктивного юридичного права та, звичайно, до пошуку спільних рис і пересічних кордонів.

Теоретичне обґрунтування поділу системи права на публічне і приватне було сформовано ще за часів Стародавнього Риму. Адже саме у Дигестах Юстиніана римський юрист Ульпіан вперше стверджував, що вивчення права поділяється на дві частини: вивчення публічного і вивчення приватного. «Публічне право є те, що відноситься до стану римської держави; приватне право є те, що відноситься до користі окремих осіб; бо існує користь публічна та користь приватна. Приватне право має служити на користь окремих осіб та їх об'єднань, а публічне право – суспільній користі (Шабуніна В. В. Поділ права на публічне і приватне в римському праві Проблеми законності – 2006. – № 77. – С. 14-21). В основу розмежування було покладено такий критерій, як носій (отримувач) користі. Однак про наявність приватного права у цей період можна говорити лише умовно, адже правила, які містилися у збірках, мали казуїстичний характер і, будучи «перемішаними» із публічними нормами, базувалися на імперативних началах. Тому право на ранніх етапах мало безсистемний характер.

Спробу розвинути римське вчення про поділ права здійснив Ф.І. Савінй. На його думку, розмежування між приватним та публічним правом слід проводити за ознакою мети та інтересу. «В публічному праві ціле (державна) є метою, а окрема людина посідає другорядне становище, і навпаки, у приватному праві окрема людина є метою, а ціле (державна) – засобом» (Савінй Ф.І. Метод правового регулювання як критерій поділу позитивного права на приватне та публічне // Юридична Україна, – 2005. – № 3. – С. 54-63). Разом із тим, цей учений підкреслював недостатність однієї лише категорії інтересу для відмежування приватного права від публічного. З огляду на те, що у праві слід розрізняти змістовний момент (інтерес,